

Exportacions espanyoles d'armament 2017

Àsia i Orient Mitjà, les principals destinacions de les armes espanyoles

Autoria: Tica Font · Eduardo Melero

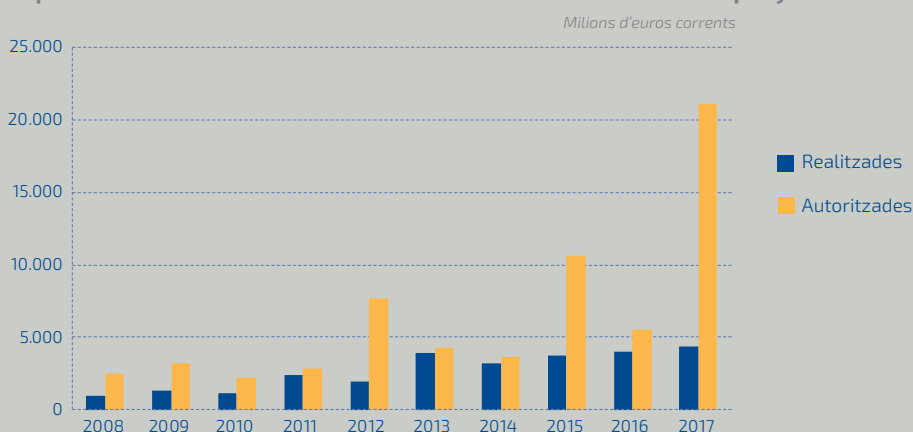

Les exportacions espanyoles d'armament van aconseguir al 2017 dos màxims històrics, el d'exportacions efectivament realitzades durant l'any, arribant als 4.347 milions d'euros, i el d'autoritzacions a l'exportació, amb un augment rècord del 280% respecte l'any anterior, amb 21.085 milions d'euros.

El principal destí de les armes espanyoles són l'Orient Mitjà amb 687 milions d'euros en autoritzacions i 452 milions d'euros en exportacions realitzades. D'aquestes, les transferències més rellevants en termes humanitaris, són municions a Aràbia Saudita per valor de 90,12 milions d'euros, a l'Iraq 33,31 milions, als Emirats Àrabs Units 27,38 milions i a Qatar per 7,73 milions d'euros.

Les autoritzacions d'armament a Àsia, van arribar fins als 488 milions, havent-se realitzat 389 milions. Àsia és, a més d'Orient Mitjà, una controvertit destí de les armes espanyoles, atès que l'eix econòmic i de conflictivitat s'està traslladant a aquesta regió i la política d'exportació de material militar espanyol pot estar contribuint a la gestació de nous conflictes armats.

Exportacions realitzades i autoritzades de material de defensa espanyol 2008-2017

ÍNDEX

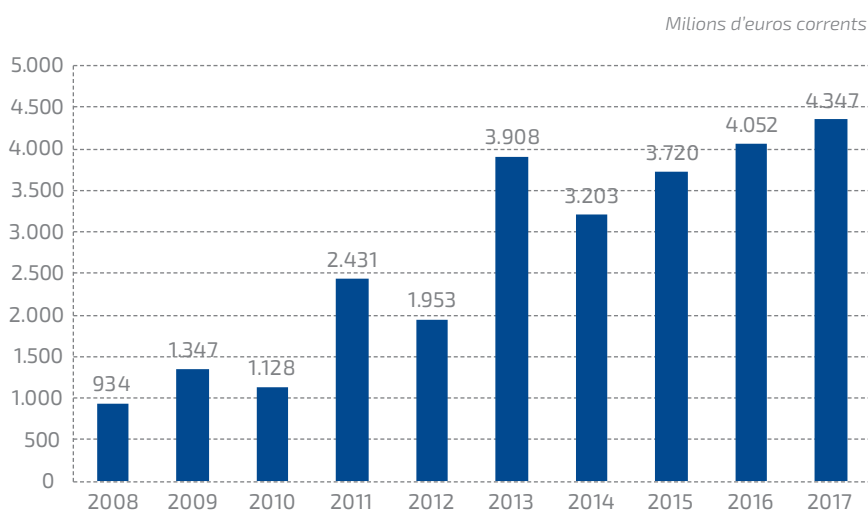
1. Exportacions espanyoles de material de defensa **2**
2. Exportacions espanyoles de material de doble ús **10**
3. Exportacions d'armes curtes i lleugeres segons ESTACOM **11**
4. Exportació de material policial i de seguretat, armes de caça, i tir esportiu **12**
5. La política governamental de foment de les exportacions d'armament **13**

1. EXPORTACIONS ESPANYOLES DE MATERIAL DE DEFENSA

TENDÈNCIA D'EXPORTACIONS REALITZADES.

Les exportacions d'armes espanyoles en els últims 10 anys s'han incrementat sistemàticament (veure gràfica 1), la política exportadora impulsada pel govern comença a notar-se a partir del 2011 però, serà sobre tot a partir del 2013, quan el salt es significatiu. Les exportacions de 2016 i 2017 segueixen aquesta tendència a l'alça, les de 2016 son un 9% superiors a les del 2015, i les de 2017 un 8% més elevades que les del 2016, però un 365% superiors a les exportacions de 2008.

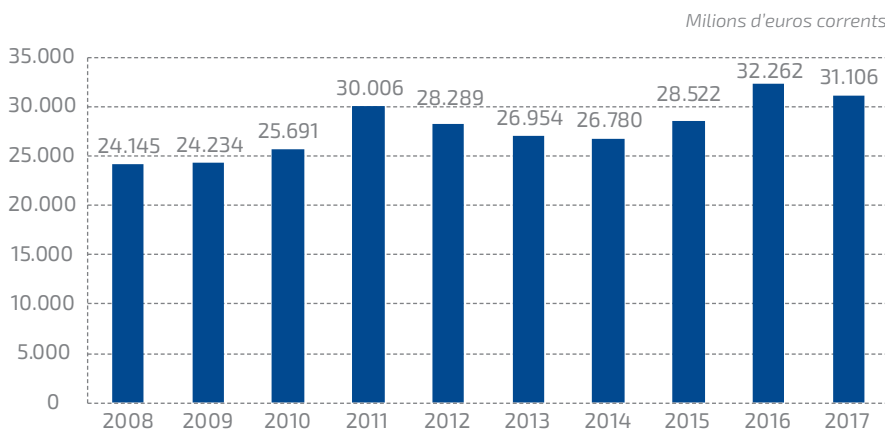
Gràfica 1. Exportacions realitzades de material de defensa 2008-2017

Font: Sots-direcció General de Comerç Exterior de Material de Defensa i Doble Ús.
Elaboració: Centre Delàs

Mentre que la tendència exportadora espanyola es marcadament al·lista, la tendència mundial presenta petites oscil·lacions, marcant una tendència a l'alça molt més suau que l'espanyola; a nivell mundial les exportacions de 2017 van ser un 29% superiors respecte les de 2008.

Gràfica 2. Exportacions realitzades de material de defensa mundial 2008-2017

Font: SIPRI.
Elaboració: Centre Delàs

AUTORITZACIONS A L'EXPORTACIÓ

La política de foment de les exportacions i d'internacionalització de la indústria de defensa es posa de manifest amb el gran volum d'autoritzacions a l'exportació que concedeix la JIMMDU. Al 2017 s'han autoritzat exportacions d'armament per valor de 21.085.000 d'euros, xifra mai abans assolida, de les quals només s'han exportat el 21%, cal esperar que la resta d'armes seran exportades en els propers anys (vegeu taula 1).

De fet, durant l'última dècada, només en quatre anys, s'ha exportat més de la meitat del que autoritzat, com a mitjana d'aquests deu anys s'han exportat el 42% del total d'autoritzacions a l'exportació. El que indica que hi ha un bon nombre de contractes per realitzar i que el volum d'exportacions seguirà sent, amb tota probabilitat, molt elevat durant els propers anys. Atenent a raons de conflictivitat, seguretat mundial o raons humanitàries, són preocupants les autoritzacions a l'exportació de material de defensa als països que conformen Orient Mitjà, 687 milions d'euros; i als països asiàtics 488 milions d'euros.

El govern va autoritzar exportacions d'armes, durant 2017, per valor de 21.085 d'euros, de les quals només es va arribar a exportar el 21%. Cal esperar que la resta serà exportada durant els pròxims anys

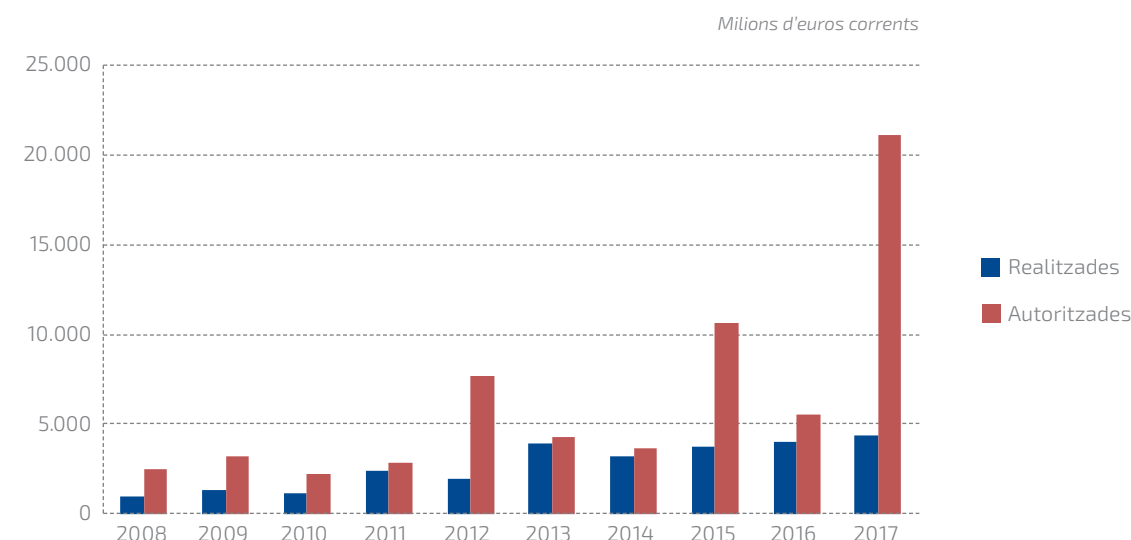
Taula 1. Valor del material de defensa realitzat i autoritzat

Milions d'euros corrents

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Autoritzat	2.526	3.193	2.238	2.871	7.695	4.321	3.666	10.677	5.550	21.085
Exportat	934	1.347	1.128	2.431	1.953	3.908	3.203	3.720	4.052	4.347
% exportat	37	42	50	85	25	90	87	35	73	21

Font: Sots-Direcció General de Comerç Exterior de Material de Defensa i Doble Ús.
Elaboració: Centre Delàs.

Gràfica 3. Exportacions realitzades i autoritzades de material de defensa espanyol 2008-2017

Font: Sots-Direcció General de Comerç Exterior de Material de Defensa i Doble Ús.
Elaboració: Centre Delàs

VALOR ECONÒMIC

Les exportacions espanyoles de material de defensa de 2017 han ascendit a 4.347.000 d'euros, quan la mitjana anual de la dècada 2008 i 2017, va ser de 2.702 milions d'euros.

Segons el SIPRI, el 2017 Espanya es va situar en la setena posició en el rànquing mundial de països exportadors, darrere dels Estats Units D'Amèrica, Rússia, Alemanya, França, la República Popular Xina i el Regne Unit.

Pel que fa a la participació en el mercat mundial d'armament, les exportacions espanyoles el 2017 van representar un 2,6% del total de les exportacions mundials, i respecte a la balança comercial espanyola van representar un 1,6% del total de les exportacions espanyoles. És rellevant destacar que el pes de les exportacions d'armes a la balança comercial espanyola ha anat ascendint en aquests darrers anys de crisi econòmica, posant de manifest que és una indústria que no s'ha vist afectada per la crisi econòmica.

PRODUCTES EXPORTATS

En el conjunt dels últims anys les dues categories de material de defensa espanyol més venudes continuen sent les aeronaus militars i els vaixells de guerra. Les aeronaus militars representen el 68% del total del període estudiat i han suposat 18.368.000 d'euros (3.434 milions d'euros el 2017); els vaixells de guerra representen el 13%, amb 3.593.000 d'euros (147 milions d'euros el 2017); el combustible el 4%, amb 1.059 milions d'euros (140 milions d'euros el 2017); les municions el 3% amb 887 milions d'euros (245 milions de euros el 2017); les bombes, coets i míssils el 3% amb 851 milions d'euros (62 milions d'euros el 2017); els equips de formació d'imatge el 3% amb 822 milions d'euros (65 milions d'euros en el 2017) i els vehicles blindats el 2% amb 442 milions d'euros (84 milions el 2017).

Cal destacar que aquest 2017, les exportacions de municions han ocupat el segon lloc en rànquing de productes exportats. El 6% de les exportacions de material de defensa han estat municions, valorades en 245 milions d'euros. En termes humanitaris és molt mala notícia l'augment espectacular d'aquestes exportacions, mai abans Espanya havia venut tantes municions.

Les exportacions espanyoles de 2017 han ascendit a 4.347 milions d'euros, son el 2,6% de les exportacions mundials d'armes i l'1,6% de la balança comercial espanyola. Ocupant el setè lloc en el rànquing mundial d'exportadors d'armes

DESTÍ

Taula 2. Exportacions realitzades de material de defensa

Miles de euros corrientes

	Països	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2008-2017
1	Regne Unit	95.535	121.955	121.617	277.923	184.774	546.145	862.685	474.379	1.346.682	949.883	4.981.578
2	Alemanya	169.372	160.216	106.009	113.568	129.688	167.570	272.449	646.981	771.701	1.213.007	3.750.562
3	França	9.602	17.618	32.258	46.266	72.004	402.333	520.669	326.689	183.430	422.090	2.032.960
4	Austràlia	2	251	24.610	424.472	505.741	609.133	139.689	94.373	22.906	159.335	1.980.511
5	Àràbia Saudita		5.148	5.825	14.006	21.263	406.437	292.862	545.980	116.192	270.166	1.677.880
6	Veneçuela	111		212.000	567.358	182.365	16.673	10.779	15.301	2.653	3.383	1.010.623
7	Noruega	265.691	281.289	5.146	362.964	4.778	3.578	2.020	1.591	6.501	4.110	937.667
8	Itàlia	62.320	70.833	71.900	50.670	101.992	117.304	96.126	71.462	138.294	90.330	871.230
9	Malàsia		180.526	27	5.214	10.879	5.491	2.515	297.522	167.633	170.628	840.436
10	Turquia	1.113	1.250	357	66	31.629	7.502	243.673	167.955	84.996	301.456	839.997
11	Emirats Àrabs Units	89	89		66	2.380	717.047		3.943	26.739	52.928	803.280
12	Egipte	1.316	4	2.540	69.835	50.324	126.653	107.951	106.413	219.288	12.570	696.894
13	Estats Units d'Amèrica	22.376	55.401	75.173	115.602	91.221	84.616	34.026	65.350	67.175	80.774	691.713
14	Oman	48	592	3.195	3.310	670	98.036	64.893	161.336	208.282	72.832	613.194
15	Mèxic	108	43.782	132.717	109.602	84.727	1	79	140.935	12.309	7.946	532.205
16	Grècia	211	31.197	190	16.061	152.559	97.380	47.444	18.652	10.834	38.457	412.987
17	Indonèsia	3.742	6	467	1.027	55.560	85.710	112.031	21.862	65.911	14.854	361.169
18	Brasil	63.446	46.962	14.867	2.922	1.176	114.524	28.867	31.996	16.751	26.317	347.828
19	Kazajstán		18.930			54.052	1.480	53.896	21.990	73.320	54.624	278.293
20	Marroc	113.900	31.118	2.512	1.530	2.854		9.703	24.227	30.271	16.670	232.785
21	Colòmbia	31.138	33.312	29.129	24.987	5.744	59.729	1.709	12.847	22.966	10.885	232.446
22	Portugal	4.536	105.881	43.963	41.797	28	236	3.472	4.733	5.896	11.986	222.529
23	Iraq								85.421	52.691	33.313	171.425
24	Xile	711	3.478	24.125	62.467	20.468	19.270	9.607	8.760	12.554	7.062	168.503
25	República Txeca	105	5.666	105.173	988	3.383	1.491	1.863	16.445	20.342	8.737	164.196
	TOTAL	838.916	1.224.561	1.006.686	2.153.289	1.768.674	3.907.901	3.203.248	3.720.311	4.051.785	4.346.748	

Font: Sots-Direcció General de Comerç Exterior de Material de Defensa i de doble ús.
Elaboració: Centre Delàs

Les exportacions d'armes espanyoles han tingut com a destí per ordre de quantia, en primer lloc, els països que formen part de l'OCDE 3.337.000 d'euros el 77% del total; en segon lloc destaquen els països que formen part de l'OTAN, que han rebut 3.147 milions d'euros, el 72% del total; en tercer lloc el mercat interior de la Unió Europea que ha estat de 2.766 milions d'euros, un 64% del total. En general podem afirmar que les exportacions espanyoles tenen un mercat consolidat, el mercat dels països occidentals, els que formen part de la UE i de l'OTAN, els països amb alt nivell de PIB com l'Orient Mitjà amb un 10% del total i un mercat nou en expansió, el mercat asiàtic que ja representa el 9% del total de les exportacions.

Les vendes a la Unió Europea, han arribat als 2.766 milions d'euros, principalment a Alemanya 1.213 milions d'euros, Regne Unit 950 milions d'euros, França 422 milions d'euros i Itàlia 90 milions d'euros. Eminentment aquestes exportacions són realitzades dins dels programes més rellevants d'armes europees com l'avió de transport A400M, l'avió de combat EF-2000, els míssils IRIS-T, MIDS, MRTT i l'helicòpter de combat Tigre. En definitiva una aposta de la UE per unificar les armes dels exèrcits nacionals dels països membres, a la vegada que aposta per convertir-se en una indústria capaç de competir amb la indústria nord-americana. Amb la nova política europea, la PESCO, que impulsarà la participació entre els estats membres en projectes conjunts de desenvolupament de noves armes europees, cal esperar que el volum de transferències entre els països de la UE anirà en augment.

EXPORTACIONS A ORIENT MITJÀ

En segon lloc, destacar les exportacions que han tingut com destí dels països que conformen Orient Mitjà, que han rebut armes per valor de 452 milions d'euros el 2017. En concret cal destacar les exportacions a l'Aràbia Saudita 270.200.000 d'euros, en 1 avió de transport (55,5 Milions d'euros), recanvis d'avions, avions no tripulats, municions per valor de 90,1 milions d'euros; Oman 72.800.000 d'euros, 5 patrulleres de vigilància costanera (42,2 milions d'euros), 33 vehicles tot terreny (5,5 milions d'euros), recanvis de naus i llança-granades, municions i bombes per valor de 1.050.000 d'euros; Unió dels Emirats Àrabs 52,9 milions d'euros, en parts i peces d'aeronaus, municions i bombes per valor de 42,6 milions d'euros; L'Iraq 33,3 milions d'euros en municions i Egipte 12,6 milions d'euros en parts i peces d'aeronaus, corbetes i vehicles.

Aquestes exportacions haurien de ser considerades il·legals si ens atanim a la pròpia legislació espanyola i europea sobre comerç d'armes a causa de la situació d'inestabilitat existent a la regió de Orient Mitjà, i en concret per la influència regional de països com Aràbia Saudita, Oman, Bahrain o Emirats Àrabs Units en tant que donen suport a una part del conflicte a Síria (grups insurgents) i en altres països com Líbia o Egipte o en tant que formen part de la coalició que actuen militarment sobre Iemen. Les exportacions a l'Iraq haurien que prohibir-se, en tant que està immers en una guerra al seu propi territori. Donada el conflicte armat que té lloc a tota la regió cal criticar amb gran duresa que s'exportin municions i bombes atès que són les que més danys humanitaris estan causant.

Amb la nova política europea, la PESCO, que impulsarà la participació entre els estats membres en projectes conjunts de desenvolupament de noves armes europees, cal esperar que el volum de transferències entre els països de la UE anirà en augment

Donada la rellevància dels efectes humanitaris destacar el gran volum de municions i explosius que s'han exportat entre 2013 i 2017 han ascendit a 583.200.000 d'euros. Dels quals 288 milions d'euros han tingut com a destinació Aràbia Saudita, 152 milions a l'Iraq, 64 milions a Bahrain, 48 milions als Emirats Àrabs Units, 15 milions a Oman i 7 milions a Qatar i Israel respectivament

Taula 3. Exportacions Espanyoles de material de defensa a països de l'Orient Mitjà

Milers d'euros corrents

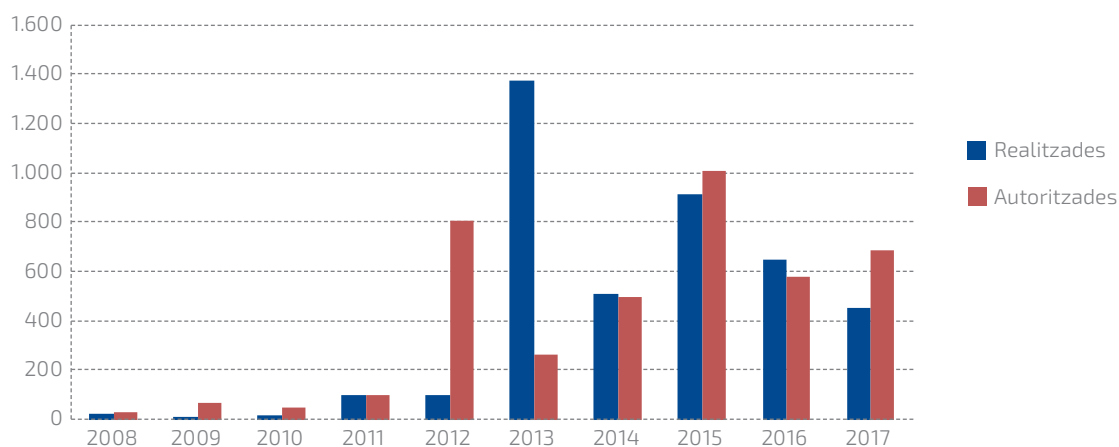
Països	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2008-2017
Aràbia Saudita		5.148	5.825	14.006	21.263	406.437	292.862	545.980	116.192	270.166	1.677.880
Emirats Àrabs Units	89	89		66	2.380	717.047		3.943	26.739	52.928	803.280
Egipte	1.316	4	2.540	69.835	50.324	126.653	107.951	106.413	219.288	12.570	696.894
Oman	48	592	3.195	3.310	670	98.036	64.893	161.336	208.282	72.832	613.194
Iraq								85.421	52.691	33.313	171.425
Bahrain	15.945		41	6.351	21.145	24.130	39.932	3.239	19.081	34	129.897
Jordània	860	707	1.615	2.585	385	609	190	1.394	5.097	888	14.331
Qatar	1.958	836	1.030	383			667	290	66	8.056	13.286
Israel	2.359	791	1.429	473	638	52	3.428	2.187	531	1.387	13.274
Kuwait	1.155				1.703		818	834			4.510
Iràn											0
Líban											0
Palestina											0
Síria											0
Iemen											0
Total	23.731	8.167	15.676	97.008	98.507	1.372.965	510.741	911.036	647.967	452.174	

Font: Sots-Direcció General de Comerç Exterior de Material de Defensa i de doble ús.

Elaboració: Centre Delàs

Gràfica 4. Exportacions realitzades i autoritzades de material de defensa a països d'Orient Mitjà

Milions d'euros corrents

Font: Sots-Direcció General de Comerç Exterior de Material de Defensa y de Doble Ús.

Elaboració: Centre Delàs

Donada la rellevància de l'impacte que tenen sobre la població civil l'ús de les municions i els explosius, la guerra que pateix a l'Orient Mitjà provoca morts humanes per l'efecte de les municions de totes les milícies i pel bombardeig que han patit i pateixen els ciutadans de moltes ciutats. És per això que és necessari destacar el volum d'aquestes exportacions des de 2013 a 2017 països com Aràbia Saudita ha ascendit a 288 milions d'euros, a l'Iraq 152 milions d'euros, Bahrain 64 milions d'euros, els Emirats Àrabs Units 48 milions d'euros, Oman 15 milions d'euros i a Qatar i Israel 7 milions d'euros respectivament. Només el 2017 la regió ha rebut explosius i municions per valor de 175 milions d'euros.

EXPORTACIONS A ÀSIA

En tercer lloc, és rellevant abordar les exportacions als països que conformen el continent asiàtic, que han rebut armes per valor de 395 milions d'euros. Seguint el rànquing dels últims deu anys, els deu principals receptors de material de defensa espanyol en el 2017 ha estat Malàisia 170.600.000 d'euros, amb un avió de transport (121.300.000 d'euros) parts i peces d'aeronaus i 6 vehicles tot terreny; Indonèsia 14,9 milions d'euros, en parts i peces d'aeronaus espanyoles per al seu muntatge; Kazajstán 54,6 milions d'euros, en 2 avions de transport; Filipines 11,9 milions d'euros, en combustible d'avió i municions; Tailàndia 52.800.000 d'euros, en 1 avió de combat (42,8 milions d'euros), peces de recanvi d'aeronaus i munició i explosius; Vietnam 3,5 milions d'euros, en sistemes de tir; Índia 6,2 milions d'euros, en recanvis per a vaixells i submarins, equips electrònics i munició; Corea del Sud 8,3 milions d'euros; Pakistan 27,6 milions d'euros, en recanvis de vehicles blindats i Bangladesh 30,2 milions d'euros, en 1 avió de transport (28,3 milions d'euros), peces d'aeronaus i explosius.

El continent asiàtic s'està convertint en un mercat rellevant per a les armes espanyoles, el 2017 han rebut armes per valor de 395 milions d'euros, però donat el volum tan elevat d'autoritzacions a l'exportació dels últims 3 anys, 4.458.000 d'euros, cal esperar un repunt d'aquestes exportacions en els propers anys

Taula 4. Exportacions Espanyoles de material de defensa a països de l'Àsia

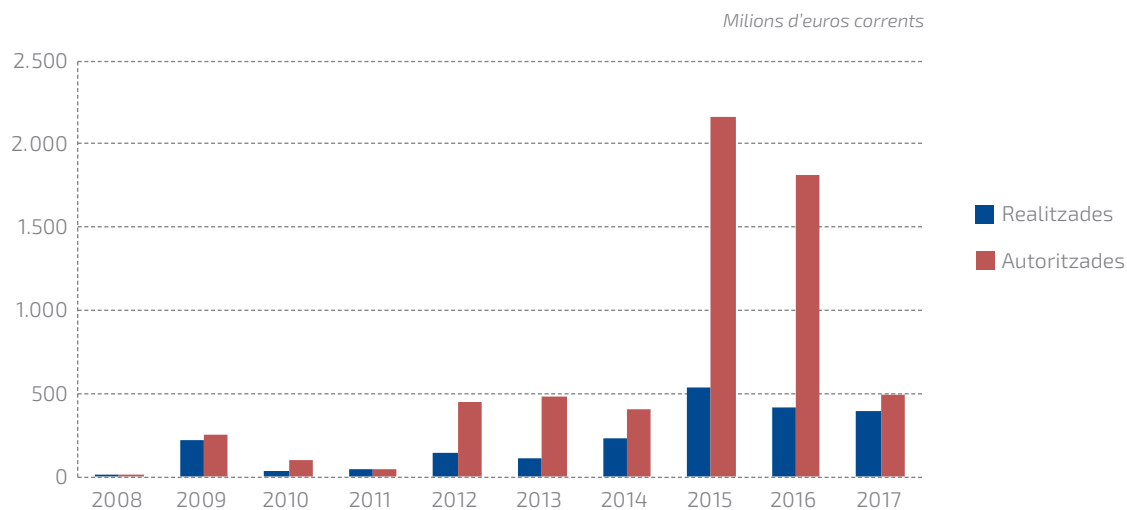
Milers d'euros corrents

Països	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2008-2017
Malàisia		180.526	27	5.214	10.879	5.491	2.515	297.522	167.633	170.628	840.436
Indonèsia	3.742	6	467	1.027	55.560	85.710	112.031	21.862	65.911	14.854	361.169
Kazajstán		18.930			54.052	1.480	53.896	21.990	73.320	54.624	278.293
Filipines		138	1	3				102.090	12.379	11.970	126.580
Tailàndia	157	526	777	7.789	7.297	2.310	3.432	3.591	36.114	52.844	114.837
Vietnam		0					36.492	60.588	2.875	3.501	103.456
Índia	1.920	10.636	13.741	4.991	8.969	12.054	14.783	8.776	17.904	6.181	99.954
Corea del Sud	1.147	11.561	10.591	6.823	3.839	70		14.395	16.901	8.334	73.662
Pakistan	199	760	390	12.896	3.559	4.018	1.442	2.077	8.438	27.598	61.377
Bangladesh				749	184		1			30.240	31.175
Singapur	570	682	2.339	1.868	90	846	2.330	5.031	4.357	7.983	26.095
Japó									5.766	5.767	11.533
Afganistàa						2.258	573	149	102		3.082
Sri Lanka	139	102	160								401
Kirguistán								5			5
Total	7.874	223.867	28.492	41.361	144.431	114.236	227.493	538.076	411.700	394.524	

Font: Sots-Direcció General de Comerç Exterior de Material de Defensa y de Doble Ús.
Elaboració: Centre Delàs

Cada any els estats membres de Nacions Unides presenten informació en el Registre d'Armes Convencionals de Nacions Unides (UNROCA) sobre les exportacions i importacions d'armes convencionals i armes petites. La qualitat d'aquests informes sol ser molt deficient, per incomplets, discrepans, vagues o erronis. El govern espanyol ha informat al Registre de Nacions Unides que ha exportat el 2017 sistemes d'artilleria de gran calibre a Itàlia (99), Suïssa (7) i Hondures (4). Ha exportat en armes curtes i lleugeres, en concret Llançadors portàtils de míssils antitanc i sistemes de coets a Estònia (500), Indonèsia (313), Oman (200) i al Pakistan (1.413).

Gràfica 5. Exportacions realitzades i autoritzades de material de defensa als països asiàtics

Font: Sots-Direcció General de Comerç Exterior de Material de Defensa y de Doble Ús.
Elaboració: Centre Delàs

DENEGACIONS

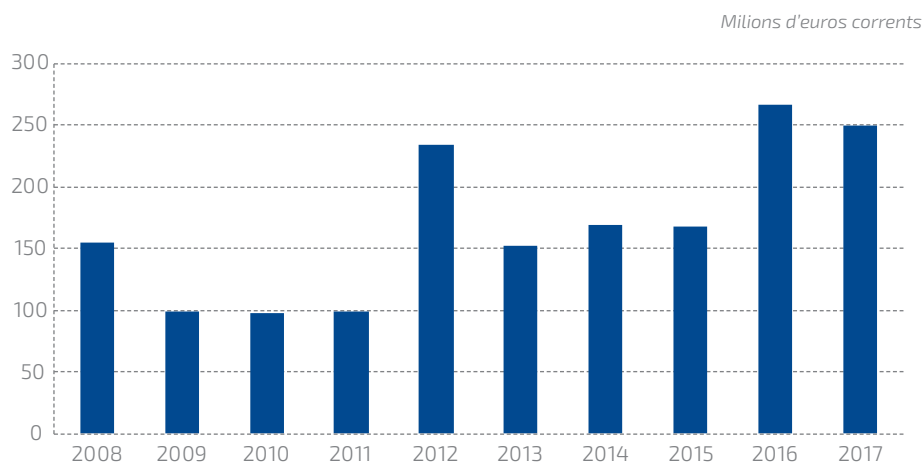
El 2017, la JIMDDU va concedir 1.560 llicències d'exportació de material de defensa i va denegar solament 4; 2 d'elles a Israel, que consistien en 10 canons per a rifles i 17 adreces de tir per a carro de combat, aplicant el criteri 4 de la Posició Comuna (2008/944 / PESC) que fa referència al manteniment de la pau, la seguretat i l'estabilitat regional; 1 a Myanmar, que consistia en 20 pistoles de tir esportiu, atenent el criteri 1 de la Posició Comuna referit a embargament de la UE i 1 a la República D. Xina, que consistia en 6 sistemes de classificació acústica, aplicant el criteri 1 de la Posició Comuna referida a embargament de la UE.

L'escàs nombre de denegacions només pot interpretar-se com a falta de voluntat política per aplicar la Llei 53/2007 sobre control del comerç exterior de material de defensa i doble ús i els criteris que estableix la Posició Comuna 2008/944 / PESC. Si a Israel se li aplica el criteri 4 de la Posició Comuna pel risc d'incrementar la inestabilitat regional, la seguretat i el manteniment de la pau, com s'han interpretar les exportacions de municions i explosius a països de la regió com l'Aràbia Saudita, l'Iraq, Bahrain, Emirats Àrabs Units o Oman.

L'escàs nombre de denegacions, 4 de 1560 llicències, pot interpretar-se com una falta de voluntat política per aplicar la llei sobre el control d'exportacions

2. EXPORTACIONS ESPANYOLES DE MATERIAL DE DOBLE ÚS

Gràfica 6. Exportacions realitzades de material de doble ús

Font: Sots-Direcció General de Comerç Exterior de Material de Defensa y de Doble Ús.
Elaboració: Centre Delàs

Les exportacions realitzades de material de doble ús durant el 2017 han ascendit a 250 milions d'euros, el que representa una disminució del 6% respecte l'any anterior. Aquestes operacions representen el 85% de les operacions autoritzades que van ascendir a 295 milions d'euros.

El rànquing dels deu primers receptors, prenent com a referència el valor de les exportacions 2008-2017, l'ocupen els Estats Units d'Amèrica, que ha rebut en el 2017 material per valor de 105.300.000 d'euros, l'Iran que ha rebut 5,9 milions d'euros, República Democràtica de la Xina que ha rebut 28,3 milions d'euros, el Brasil que ha rebut 10,6 milions d'euros, Rússia que ha rebut 3,4 milions d'euros, Emirats Àrabs Units que ha rebut 3,7 milions d'euros, l'Argentina que ha rebut 6,7 milions d'euros, Turquia que ha rebut 1,4 milions d'euros, Mèxic que ha rebut 20,2 milions d'euros i l'Índia que ha rebut 8,2 milions d'euros.

Pel que fa als productes exportats el 2017, el primer lloc del rànquing l'ocupen els productes de la categoria 9 (sistemes de propulsió, vehicles especials) amb 88.900.000 d'euros; la categoria 2 (Tractament de materials) amb 70,1 milions d'euros; la categoria 5 (Telecomunicacions i "seguretat de la informació") amb 56.200.000 d'euros; la categoria 1 (materials, substàncies químiques, "micro-organismes" i "toxines") amb 22,0 milions euros; la categoria 3 (electrònica) amb 7,3 milions d'euros i la categoria 6 (senyors i làsers) amb 3,8 milions euros.

El 2017 es van autoritzar 522 llicències d'exportació, i se'n van denegar 5. Una denegació a l'Iran d'un sensor solar de navegació, per risc de desviament a un programa d míssils; Una altra a Líbia, de 6 vehicles no tripulats UVA, per embargament de l'ONU i la UE; 2 denegacions al Pakistan, per dues màquines d'electro-erosió, per risc de desviament a un programa de proliferació i a un programa nuclear i ús militar; una altra a Rússia de recanvis, per risc de desviament a ús militar.

3. EXPORTACIONS D'ARMES CURTES I LLEUGERES SEGONS ESTACOM

Taula 5. Exportacions Espanyoles de municions i explosius a països de l'Orient Mitjà

Milers d'euros corrents

Països	2013	2014	2015	2016	2017	2013-2017
Aràbia Saudita	44.400	35.167	42.063	75.981	90.118	287.729
Iraq			80.790	38.026	33.313	152.129
Bahrain	23.784	39.872				63.655
Emirats Àrabs Units	47			5.572	42.632	48.251
Qatar	0				7.731	7.731
Oman	3.434	9.088	0	1.562	516	14.599
Kuwait	0	818	834			1.652
Israel	3.640	2.225	753		601	7.218
Egipte			227			227
Iràn						0
Jordània						0
Líban						0
Palestina						0
Síria						0
Iemen						0
Total	75.304	87.169	124.666	121.140	174.911	

Font: Sots-Direcció General de Comerç, Exterior de Material de Defensa y de Doble Ús.

Elaboració: Centre Delàs

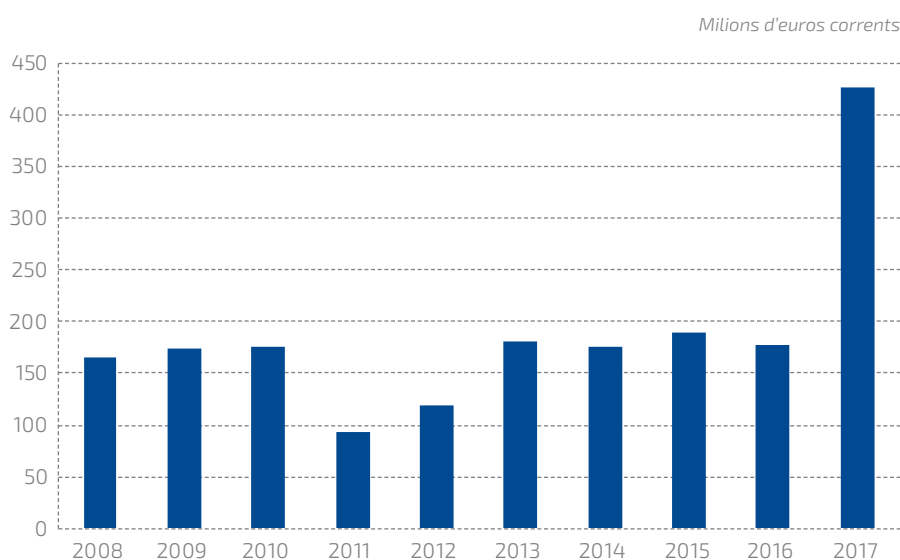
Respecte a les exportacions d'armes curtes i lleugeres, disposem de dues fonts d'informació, la que proporciona el Ministeri d'Economia i Competitivitat (MEC) i la que es recull a la base de dades de Duanes ESTACOM. Segons la classificació de productes de material de defensa que es detalla en l'informe del MEC, el 2017 per la categoria 1 (armes de foc de calibre inferior a 20 mm) es va exportar material per valor de 115,5 milions d'euros, per la categoria 2 (armes de calibre igual o superior a 20 mm) es va exportar material valorat en 54,3 milions d'euros, per la categoria 3 (municions i components) es va exportar material per valor de 349.600.000 d'euros i per la categoria 4 (bombes-coets, torpedes, míssils) es va exportar material valorat en 88.800.000 d'euros. Aquestes exportacions les considerarem com exportacions d'armes curtes i lleugeres, tot i saber que no tot aquest material pot ser considerat lleuger o arma curta, però donada la impossibilitat de segregar el considerarem. En definitiva les exportacions d'aquest material al 2017 segons el MEC, van ascendir a 608.200.000 d'euros.

Segons la base de dades de duanes ESTACOM, en concret les exportacions realitzades sota el codi aranzelari TARIC 93, les exportacions d'armes curtes i lleugeres van ascendir a 425.600.000 d'euros. Les quatre principals exportacions van tenir lloc sota l'aranzel 9306 (Bombes, granades, torpedes, mines, míssils, cartutxos i altres municions i projectils, i els components, incloses les postes, perdigons i tacs per a cartutxos), ascendint a 297.200.000 d'euros; seguit de l'aranzel 9304 (Les altres armes: armes llargues i pistoles de moll, aire comprimit o gas, i porres) ascendint a 34,2 milions d'euros; el aranzel 9305 (Parts i accessoris dels

articles de les partides 9301 a 9304) ascendint a 32,6 milions d'euros; l'aranzel 9303 (Les altres armes de foc i artefactes similars que utilitzin la deflagració de la pólvora: armes de caça, armes d'avantcàrrega, pistoles llança-coets i altres artefactes concebuts únicament per llançar coets de senyal, pistoles i revòlvers de salva, pistoles d'escorxador, canons llança-caps) ascendint a 30,3 milions d'euros i l'aranzel 9301 (Armes de guerra, excepte els revòlvers, pistoles i armes blanques) que van ascendir a 28,0 milions d'euros.

Finalment, cal esmentar com a informació a tenir en compte que en el Registre Nacions Unides d'armes petites i lleugeres el govern espanyol ha declarat que ha exportat en armes curtes i lleugeres, en concret Llançadors portàtils de míssils anti-tanc i sistemes de coets a Estònia (500), Indonèsia (313), Oman (200) i al Pakistan (1.413).

Gràfica 7. Exportacions espanyoles d'armes curtes i lleugeres

Font: Base de dades ESTACOM de l'Institut de Comerç Exterior. Valors corresponents al codi aranzelari 93. Elaboració: Centre Delàs

El rànquing dels 10 primers països receptors d'armes curtes i lleugeres del 2017 i segons la base de dades ESTACOM, està format per l'Aràbia Saudita 83.300.000 d'euros, Estats Units d'Amèrica 58.800.000 d'euros, Iraq 30,4 milions d'euros, Regne Unit 26,5 milions d'euros, Emirats Àrabs Units 26,5 milions d'euros, el Pakistan 20,3 milions d'euros, Itàlia 18,8 milions d'euros, Tunísia 16,2 milions d'euros, el Marroc 15,7 milions d'euros i França 13,7 milions d'euros.

4. EXPORTACIÓ DE MATERIAL POLICIAL I DE SEGURETAT, ARMES DE CAÇA, I TIR ESPORTIU

L'informe de la Sots-direcció General de Comerç Exterior de Material de Defensa i Doble Ús dels últims anys han destinat un apartat a informar de les exportacions realitzades de material policial, antiavalots, i d'armes de caça i tir esportiu, armes que per les seves característiques tècniques no són d'ús militar però que tenen un enorme impacte en els llocs en conflicte armat.

Per tant, en relació al **material policial i de seguretat (antiavalots)**, el 2017 es van autoritzar exportacions per valor de 10,3 milions d'euros i es va arribar a exportar material per valor de 7 milions d'euros. Les destinacions van ser Oman per valor de 4,4 milions d'euros en camions antiavalots amb canó d'aigua i cisterna, i Tunísia, amb 2,6 milions d'euros en cartutxos lacrimògens, granades ensordidores i pots de fum.

Al 2017 no s'ha denegat cap exportació.

Pel que fa a les exportacions **d'armes de caça i tir esportiu** (Escopetes, cartutxos i peces de recanvi), el govern va autoritzar 423 llicències d'exportació valorades en 122.300.000 d'euros i no es va denegar cap petició.

Al llarg del 2017 es van exportar armes de caça i esportives per valor de 49,0 milions euros, un 40,1% de l'autoritzat. Les principals destinacions per valor de l'exportat en el període 2008-2017 han estat Estats Units (5,8 milions d'euros el 2017), Ghana (4,3 milions d'euros en 2017), Turquia (2,7 milions d'euros el 2017), Japó (6,1 milions d'euros el 2017), Austràlia (2,0 milions d'euros el 2017), Perú (1,7 milions d'euros el 2017) i el Marroc (2,2 milions d'euros el 2017).

La Sots-direcció General afirma que el 75,2% d'aquestes exportacions està constituït per cartutxos de caça, un 9,5% de pólvora, un 7,8% a beines, un 5,2% a escopetes i un 2,3% a pistons.

5. LA POLÍTICA GOVERNAMENTAL DE FOMENT DE LES EXPORTACIONS D'ARMAMENT

El govern espanyol porta anys posant en pràctica una política de foment de les exportacions d'armament. La novetat més destacable és l'Estratègia d'Internacionalització de l'Economia Espanyola 2017- 2027 i el Pla d'Acció Biennal 2017-2018.

El Pla d'Acció Biennal 2017-2018 assenyala que en l'àmbit del Ministeri d'Economia, Indústria i Competitivitat s'ha creat un grup de treball de caràcter sectorial, el Grup de Treball d'Internacionalització del sector de Defensa.

El principal suport a aquesta indústria li correspon al Ministeri de Defensa que qualifica a la indústria espanyola de defensa com «un sector estratègic per a l'economia». Dins d'aquest Ministeri, s'assenyalen quatre eixos d'actuació. El primer eix es denomina «Suport a la internacionalització cada vegada més adaptat a les necessitats i al perfil de les empreses». Aquest suport es realitza a través de l'Oficina de Suport Exterior (OFICAEX). Entre les accions que realitza OFICAEX es troben: la coordinació de jornades en què es reuneix la indústria espanyola de defensa amb l'OTAN i la UE; la relació amb els agregats i consellers de defensa, l'impuls a la signatura de Memoràndums d'Entesa (MoUs) o Acords de Cooperació en l'àmbit del material i indústria de defensa, o el suport a la preparació de contractes entre governs.

Una altra de les mesures recollides en el primer eix és l'impuls d'Acords per a l'intercanvi i protecció recíproca d'informació classificada, que es consideren «un instrument jurídic essencial, que afavoreixen el desenvolupament de la indústria espanyola de la defensa i els intercanvis comercials d'Espanya amb altres països en aquest sector ».

Dins el segon eix «Incorporar la innovació, la tecnologia, la marca i la digitalització a la internacionalització », s'inclou implantar al Ministeri de Defensa un Portal d'atenció a la indústria de defensa.

El tercer eix es denomina «Aprofitar millor les oportunitats de negoci derivades de la política comercial comuna i de les institucions financeres i organismes multilaterals ». Inclou la participació en el Pla d'Acció Europeu de Defensa (EDAP) i la difusió de les capacitats de la indústria de defensa davant d'altres organismes internacionals, especialment l'OTAN i la UE.

En l'últim eix «Coordinació i complementarietat d'accions entre tots els actors rellevants en matèria d'internacionalització », es pretén reforçar la cooperació entre les agregats de Defensa i les Conselleries comercials, així com la coordinació amb les associacions del sector i altres organismes. Les associacions del sector són l'Associació Espanyola d'Empreses Tecnològiques de Defensa, Aeronàutica i de l'Espai (TEDAE) i l'Associació d'Empreses Contractistes amb les Administracions Públiques (AESMIDE).

Les estadístiques oficials de les exportacions d'armament no inclouen cap referència a la política de foment de les exportacions d'armament. No es recullen quants memoràndums d'Entesa o acords de cooperació en l'àmbit de la indústria de defensa s'acorden. Tampoc inclouen informació sobre si s'han celebrat contractes entre governs de venda de material de defensa. Sobre aquesta qüestió, en la compareixença davant la Comissió de Defensa del Congrés al maig de 2017, la Secretaria d'Estat de Defensa, Maria Poncela García, ha informat que el 2015 i 2016 no s'havia fet cap exportació d'armament sota la fórmula d'acords govern a govern.¹

Com a mesura de transparència i per facilitar el control polític de les exportacions espanyoles d'armament seria convenient que les estadístiques oficials recollissin informació sobre totes aquestes qüestions relatives a la política governamental de foment de les exportacions.

L'ACORD AMB ARÀBIA SAUDITA PER A L'EXPORTACIÓ DE CINCO CORBETES FABRICADES PER L'EMPRESA PÚBLICA NAVANTIA

El 12 d'abril de 2018 va signar a La Moncloa un acord de col·laboració en matèria de defensa amb Aràbia Saudita. Aquest acord facilita la celebració d'un futur contracte amb Navantia per a la fabricació i venda de 5 corbetes per valor d'uns 2.000 milions d'euros. Les corbetes estaran basades en el model Avante 2200, d'uns cent metres d'eslora, capacitat de desplaçament de 2.000 tones i una autonomia de fins a 8.700 milles. L'acord també inclou l'entrenament de les tripulacions en la utilització dels diferents equips, així com la construcció d'una base naval a l'Aràbia Saudita. Aquest dia també es signa un Memoràndum d'Acord entre Navantia i l'empresa pública saudita SAMI, per crear una aliança d'empreses que desenvoluparà els futurs programes navals a Aràbia Saudita.²

1. Diari de Congrés del Congrés dels Diputats, Comissió de Defensa, XII Legislatura, núm.243, de 23 de maig de 2017, pag.8.

2. Segons la informació recollida a la Revista Espanyola de Defensa, núm.350, maig de 2018, pàg. 48.

La venda de les cinc corbetes es porta negociant des de 2015, una operació en la qual el Govern espanyol ha tingut una forta implicació. Fins i tot el Rei Felip VI va realitzar una visita a l'Aràbia Saudita al gener de 2017 per afavorir la celebració del contracte. Un altre dels elements que intenten contribuir a aquesta venda va ser la signatura a Madrid, al setembre de 2016, d'un Acord entre el Regne d'Espanya i el Regne d'Aràbia Saudita sobre protecció mútua d'informació classificada en l'àmbit de la defensa (BOE del 6 de setembre de 2017).

Des del punt de vista legal aquesta operació és molt discutible. L'article 6.3 del Tractat sobre el Comerç d'Armes prohibeix l'exportació si l'armament podria utilitzar-se per cometre crims de guerra. Segons la Posició Comuna 2008/944 / PESCS de la Unió Europea ha de denegar l'exportació d'equips militars si hi ha un risc manifest que els equips militars exportats poguessin usar-se per cometre violacions greus del dret internacional humanitari.

L'aplicació d'aquests criteris hauria d'implicar la denegació de l'autorització d'exportació de les corbetes a l'Aràbia Saudita. Aquest país lidera una coalició en la guerra del Iemen, conflicte que va començar el 2015. Aquesta coalició ha llançat nombrosos atacs aeris il·legals, alguns dels quals podrien ser considerats crims de guerra.³ Malgrat això, durant el període 2015-2017, s'ha exportat material de defensa espanyol a l'Aràbia Saudita per valor de 932 milions d'euros. Hi ha una alta probabilitat, i és que les corbetes siguin utilitzades per realitzar un bloqueig naval. Unes corbetes que podrien començar a lliurar-se en el termini d'un any i mig des que es signés el contracte.

3. Vegeu l'*Informe Armes sense control. Un obscur negoci marca Espanya*, de Amnistia Internacional, Fundipau, Greenpeace i Oxfam Intermón, de setembre de 2017, pàg.10.